

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Nové přístupy k výuce na ZŠ
New approaches to teaching at primary school

Lenka Doušová

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Mojžíšová, Ph.D.
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání – Pedagogika

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Nové přístupy k výuce na ZŠ potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 23. 7. 2020

Tímto děkuji vedoucí práce PhDr. Jarmile Mojžíšové, Ph. D. za pomoc, cenné rady, ochotu a připomínky k této bakalářské práci. Dále bych ráda poděkovala respondentům, kteří se podíleli na empirické části. V neposlední řadě děkuji celé své rodině za podporu.

Lenka Doušová

ABSTRAKT

Předložená bakalářská práce se zabývá Novými přístupy ve výuce na ZŠ během nouzového stavu v České republice. Teoretická část je zaměřená na základní terminologii ve vzdělávání. Dále se krátce dotkne témat jako distanční vzdělávání, eLearning a domácí vzdělávání. Nabídne také současné možnosti ve vzdělávání pomocí online technologií. Empirická část se soustřeďuje na strukturované rozhovory s učiteli, rodiči, ale i žáky. Cílem této práce je zjistit způsoby realizace výuky vybraného vzorku respondentů během nouzového stavu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Výuka, vzdělávání, distanční vzdělávání, domácí vzdělávání, eLearning

ABSTRACT

The presented bachelor thesis deals with new approaches in teaching at primary schools during an emergency situation in the Czech Republic. The theoretical part is focused on basic terminology in education. He will also briefly touch on topics such as distance learning, eLearning and home education. It will also offer current opportunities in education using online technologies. The empirical part focuses on structured interviews with teachers, parents, but also students. The aim of this work is to find out the ways of teaching a selected sample of respondents during an emergency.

KEYWORDS

Teaching, education, distance education, home education, eLearning

Obsah

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Vymezení pojmů	9
1.1 Výuka	9
1.2 Vzdělání.....	9
1.3 Vzdělávání	10
1.4 Výchova.....	10
2 Formy vzdělávání.....	11
2.1 Online nástroje	11
2.2 Distanční vzdělávání	12
2.2.1 Současné možnosti distančního vzdělávání	13
2.2.2 Výhody a nevýhody DiV	14
2.3 eLearning	14
On-line eLearning	15
Off-line eLearning	15
2.3.1 Výhody a nevýhody eLearningu	15
2.4 Domácí vzdělávání.....	16
2.4.1 Podmínky pro domácí vzdělávání dítěte.....	17
2.4.2 Výhody a nevýhody domácího vzdělávání	18
2.5 Vzdělávací platformy	18
2.5.1 Komunikační platformy	19
2.5.2 Vzdělávací zdroje	20
EMPIRICKÁ ČÁST	21
1 Předmět a cíle.....	21

2	Interview s učiteli.....	21
2.1	Učitelka Aneta	22
2.2	Učitel Jiří	23
2.3	Učitel Petr.....	23
2.4	Učitelka Petra.....	24
2.5	Učitelka Vlasta.....	25
2.6	Učitel Jan	26
2.7	Učitel Jaroslav.....	27
2.8	Učitelka Karolína	28
2.9	Učitelka Tereza	29
2.10	Učitelka Jana	30
3	Zhodnocení interview s učiteli.....	31
4	Interview s rodiči.....	33
4.1	Rodiče Petr a Lucie	33
4.2	Rodič Žaneta	34
4.3	Rodiče Klára a Michal.....	35
4.4	Rodiče Radka a Pavel.....	36
4.5	Rodiče Lucie a Michal	36
4.6	Rodič Pavlína	37
4.7	Rodiče Nela a Jakub.....	38
4.8	Rodiče Kristýna a Antonín	38
4.9	Rodiče Šárka a Michal	39
4.10	Rodiče Markéta a Josef.....	40
5	Zhodnocení interview s rodiči	41
6	Interview s žáky	42

6.1	Žák Martin	43
6.2	Žákyně Kristýna	43
6.3	Žák Alexandr	44
6.4	Žák Tomáš	45
6.5	Žákyně Adéla	45
6.6	Žák Adam	46
6.7	Žákyně Nikola	47
6.8	Žák Vojtěch	48
6.9	Žákyně Antonie	48
6.10	Žák Filip	49
7	Zhodnocení interview s žáky	50
8	Závěr	51
9	Seznam použitých informačních zdrojů	53

ÚVOD

Tématem bakalářské práce jsou nové přístupy k výuce na 2. stupni ZŠ. Toto téma je mi velice blízké, jelikož sama působím na ZŠ.

Reaguji na situaci během nouzového stavu, který byl vyhlášen 12. 3. 2020 na celém území naší republiky. Vláda jednala na základě ohrožení zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru, zvaným též Covid-19. Den před vyhlášením nouzové stavu vláda dočasně uzavřela školy. Nařízení se týkalo základních škol, středních škol, škol vyšších odborných, a také vysokých škol. Mateřské školy zůstaly prozatím otevřeny, avšak uzavření následovalo později taktéž. Vystávaly proto otázky, jakým způsobem budou studenti vyučováni, jak uzavřou ročníky, co maturity a další a další. Všichni aktéři školství se s nenadálou situací museli vypořádat po svém. Nikdo toto nepředpokládal a nejspíš se za celý život s ničím podobným nesetkal. Vše bylo ze dne na den jinak. Přistoupilo se k distanční formě výuky pro učitele a studenty vysokých škol a domácímu vzdělávání pro ostatní žáky. Zmíněné formy vzdělávání si probereme v následujících kapitolách.

Předložená bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část empirickou. Teoretická část se zabývá základní terminologií vzdělávání, k čemuž neodmyslitelně patří *výuka, vzdělávání* a taktéž *výchova*. Následující kapitoly uvádí rozdělení forem vzdělávání, blíže specifikuje *distanční vzdělávání, domácí vzdělávání* a *eLearning*.

Empirický oddíl nabízí vhled do dané problematiky od těch, jichž se to bezprostředně týká – učitelů, rodičů a žáků. Vlastní názor a popřípadě doporučení je zásadou. Následná analýza zjistí, co nám tato situace přinesla a co naopak vzala.

Cílem této práce je zjistit způsoby realizace výuky vybraného vzorku respondentů během nouzového stavu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení pojmů

Pojmy výuka, výchova, vzdělání a vzdělávání známe ze svého každodenního života. Jsou to témata tak často diskutovaná, že je velmi obtížné najít jejich jednoznačné definice. V následujících kapitolách se pokusíme o jejich nejčastější pojetí. Samozřejmě nelze tyto pojmy oddělovat. Úzce spolu souvisí a vzájemně se propojují.

1.1 Výuka

Výuku považujeme za základní a nejvýznamnější formu vzdělávání, jedná se o sociální systém, ve kterém se nachází různé prvky (*učitel, žák, učivo*) v určité relaci a dochází k vlivu z vnějšku.

Výuku také můžeme definovat jako hlavní formu vzdělávacích procesů, jako činnosti učitele a studentů. Probíhá v předem stanoveném čase, s konkrétním obsahem učiva, koná se ve specifickém prostředí. Výuku nelze uskutečnit bez vzájemné komunikace a interakce mezi učitelem a žáky.

Další definice zní takto: „*Výuka jako institucionalizovaná forma výchovy odehrávající se ve škole je forma systematického, cílevědomého vzdělávání dětí, mládeže i dospělých. Výuka je chápána jako systém, který zahrnuje proces vyučování, cíle výuky, obsah výuky, podmínky, determinanty a prostředky výuky, typy výuky, výsledky výuky*“ (Zormanová, 2014, s. 21-22).

Větší změny ve školství jsou spojeny s reformami. Koncepce a pojetí výuky odrážejí změny ve společnosti tak, jak se udály v historii. Nicméně výuková metoda je dynamický prvek, který se rychle mění, a je vázána na učitelovo pojetí výuky, celkové pojetí výuky ve společnosti dané doby, koncepci výuky a další didaktické prvky (Zormanová, 2012, s. 8).

1.2 Vzdělání

Vzdělání můžeme definovat jako výsledek procesu výuky. Oproti vzdělávání je vzdělání relativně ukončený stav, zahrnující soubor získávaných vědomostí, dovedností, postojů, názorů, hodnot a norem (Zormanová, 2014, s. 21). Vzdělávání můžeme chápat jako

celoživotní cestu. Samozřejmě nesmíme opomenout vzdělávací procesy mimo vyučování, které mají nezastupitelnou roli ve formování osobnosti člověka.

Vzděláním a jeho analýzou se zabývá celá řada disciplín, např. filozofie, ekonomie, sociologie, psychologie a pedagogika. Globálně lze říci, že vzdělání se vztahuje k osobnosti člověka samotného.

Za vzdělaného člověka považujeme takového, který oplývá kvalitou osobnosti odpovídající kultuře daného období. Za se své považuje systém určitých vědomostí a dovedností, chápe vzájemné vztahy mezi poznatky. Získané dovednosti používá při řešení nových úkolů a dalšího sebevzdělávání. Nedílnou součástí je osvojení estetických a morálních hodnot, vytváření postoje ke světu, společnosti i k sobě samému. Ruku v ruce je poté schopnost kriticky uvažovat, v praktických životních názorech a jednání (Skalková, 2007, s. 27).

1.3 Vzdělávání

Vzdělání a vzdělávání jsou ve vzájemné syntéze. Jak již bylo zmíněno výše, vzdělání je relativně ukončený proces, kdežto vzdělávání je proces celoživotní.

Vzdělávání můžeme popsat jako proces osvojování nových vědomostí, dovedností, návyků a postojů. Součástí je také formování osobnosti, názorů a zájmů. Vztahuje se především k socializaci jedince (Zormanová, 2014, s. 21).

1.4 Výchova

Pedagogický slovník nabízí vysvětlení pojmu takto: „*Proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji.*“

Někteří autoři chápou výchovu jako plně řízený proces ovlivnění nehotového člověka pedagogem nebo institucí, naplněný snahou podřídít jej normám společnosti a instituce.

Takto jsou nejčastěji chápána daná témata. Je jasné, že definice se budou postupem času obměňovat, a to tak, jak si žádá doba a s ní spojené požadavky na jedince. Jak bude vypadat výuka, kurikulum a celkově vzdělávání, nevíme. Přesto projdou zásadními změnami obsahy a cíle vzdělávání, jak slibuje školská reforma, která se v roce 2005 rozběhla v České republice.

2 Formy vzdělávání

Je třeba rozlišit základní formy vzdělávání. Mezi základní tři formy patří *prezenční, distanční a kombinovaná forma*. V případě prezenční formy výuky je vyžadován fyzicky přítomný jak vyučující, tak student. Distanční forma výuky je specifikována níže. Pod pojmem kombinovaná forma výuky najdeme kombinaci prezenční a distanční formy, přičemž může student studovat distančně, ale je vyžadována fyzická přítomnost na přednáškách, workshopech aj.

2.1 Online nástroje

Pro přehledný nástin forem vzdělávání je nutné přiblížit online nástroje. Nástrojem nazýváme webovou aplikaci, pro kterou je určující jedno základní použití, nebo soubor několika souvisejících činností s jasně definovaným cílem. S ohledem na rychle se rozvíjející internetové aplikace je nezbytné blíže specifikovat funkce a účel jednotlivých typů technologických řešení ve výuce a učení (Zounek, Sudický, 2012, s. 61-62).

Nástroje podporující spolupráci a komunikaci

Jedná se o skupinu nástrojů, která zahrnuje aplikace, které umožňují rozšířené formy synchronní a asynchronní komunikace mezi učitelem a studenty. Dále pak programy, které usnadňují skupinovou práci a sdílení zdrojů a znalostí v kontextu učebních týmů.

- Asynchronní komunikace – *E-mail, Twitter, diskuzní fóra*
- Synchronní komunikace – *ICQ, Skype, Join.me, ůnstream, CoveritLive, Adobe Connect*
- Týmová spolupráce – *Ulož.to, Blogger, Media Wiki, Dokumenty Google* (Zounek, Sudický, 2012, s. 63-65).

Nástroje umožňující tvorbu a prezentaci/publikování obsahu

Účelem těchto nástrojů je přenos informací mezi autorem materiálu a jeho příjemcem. Samozřejmě se v tomto případě jedná o informace v multimediální podobě. Jmenovitě např. *WordPress, Jing, Picasa, YouTube, Delicious, Blogger aj.* (tamtéž, s. 78).

Nástroje podporující administraci studia

Nástroje umožňující prostředky pro průběh a řízení obsahu a formy vzdělávacího procesu. Můžeme mezi ně zařadit např. *Kalendář Google, Doodle, Skupiny Google a jiné* (tamtéž, s. 83-84).

Nástroje podporující personalizované učení

Důležitým prvkem je zde pochopení a podpora individuálních odlišností každého studenta, a to ve smyslu konkrétních znalostí a dovedností. Jedná se např. *Delicious, Twitter, Google Reader, Google, Ask a další* (tamtéž, s. 87-88).

Nástroje umožňující hodnocení a zpětnou vazbu

Poslední místo obsazují nástroje umožňující hodnocení výsledků jednotlivých studentů, nebo také jejich procesu učení. Zahrnují širokou škálu jako např. formální testování, neformální sběr zpětné vazby nebo posuzování dosažených kompetencí v celostním smyslu. Patří mezi ně *QuizStar, Dropbox, WordPress, Evernote, Blogger aj.* (tamtéž, s. 93).

2.2 Distanční vzdělávání

Pedagogický slovník uvádí pod tímto heslem toto: „*Obecně jde o formu studia zprostředkovanou médii (dříve telefon, rozhlas, televize; nyní stále více počítač, zvl. internet a elektronická pošta). Na vysokých školách jde o samostatné studium účastníků, zpravidla bez prezenčního kontaktu studujících s vyučujícími*“ (Průcha, s. 55).

Tento typ vzdělávání je silně závislý na didakticky kvalitním návrhu materiálů, které musí nahradit interaktivitu mezi studentem a vyučujícím, na což jsme zvyklí v prezenční výuce.

Setkat se můžeme s těmito pojmy:

- **tutor** – učitel; provádí studenta vzdělávací akcí, sestavuje studijní plán, hodnotí výsledky a pokroky celé studijní skupiny
- **tutoriál** – jednodenní prezenční setkání tutora a studijní skupiny, slouží k definici studijních povinností, požadavků a také organizační záležitosti (Institut pro veřejnou správu Praha, 2016)

2.2.1 Současné možnosti distančního vzdělávání

Středobodem a nepostradatelným prvkem jsou informační a komunikační technologie. Nejenže jsou využity v řízení, administrativě, komunikaci, ale také ve vzdělávání. Díky dynamickému vývoji jsou k dispozici stále nové možnosti. Nelze říci, že by byly dobré či špatné. V řadách mnohých mají kladné ohlasy, jiní nevědí, jak je uchopit, používat či zařadit do běžného života (Černý a kol., 2015. s. 61).

Pro účely této práce je záměrně vybráno tematické šetření České školní inspekce (ČŠI), které nabízí vzhled do DiV na ZŠ. Průběh podpory vzdělávání žáků je definován takto:

1. Asynchronně psanou formou, tedy např. e-maily s úkoly a jejich odevzdávání, nebo písemná komunikace v nějaké vzdělávací platformě typu Moodle
2. Asynchronně kombinací psané formy a videa, tedy např. s výkladem (bez možnosti reagování ze strany žáků)
3. Synchronně i asynchronně, tzn. psaná forma, ale i videokonference s žáky – např. výklad s odpověďmi na otázky apod.
4. Kombinace více forem

Způsob vedení na jednotlivých stupních souvisí i s pravidelností této výuky. Na prvním a převážně i na druhém stupni základních škol převažuje u více než třetiny škol komunikace alespoň jednou týdně, na další třetině škol je pak v rozsahu podobném rozvrhu (ČŠI, 2020, s. 10).

Principy DiV

- sebevzdělávání – vlastní volba, kdy, kde a co studovat
- individualizace – individuální plán studia, volba tempa a komunikace, způsob motivace Bez nich by velice složitě fungovalo řízení, administrativa a různé formy komunikace.
- interaktivita – kontrolní otázky, testy s okamžitým vyhodnocením, rychlá zpětná vazba

- multimédia – různé způsoby prezentace učiva, zapojení více smyslů, efektivní komunikace (Černý a kol., 2015, s. 37)

2.2.2 Výhody a nevýhody DiV

Výhody DiV

Distanční vzdělávání umožňuje studium bez návštěvy pravidelné prezenční výuky v prostorách příslušné instituce. Nejčastější důvody pro danou formu studia – velká vzdálenost, nedostatek času, mateřství, ale také tělesné postižení a zdravotní indispozice. Je také potřeba vnímat, že každý student vstupuje do studia s různou úrovní znalostí, proto je důležité přizpůsobit tempo, což v případě DiV lze.

Nevýhody DiV

Distanční vzdělávání je oproti klasické prezenční výuce mnohem náročnější. A to nejen díky technické stránce, ale také motivaci studentů k samostudiu. Je nutné mít pevnou vůli a chuť se učit (Institut pro veřejnou správu Praha, 2016).

2.3 eLearning

Obecně lze říci, že se jedná o tzv. „elektronické učení“, přičemž jsou využívány technologie. Ovšem pokud se na daný subjekt podíváme hlouběji, najdeme širší pojetí zmiňovaného pojmu, Zlámalová vidí v eLearningu technologický prvek pro distanční vzdělávání, ale i pro prezenční vzdělávání. eLearning uchopila jako multimediální a didaktickou podporu vzdělávacího procesu, přičemž technologie pomáhají zvyšovat efektivitu a kvalitu vzdělávání (Zlámalová, 2006, s. 100).

eLearning považujeme za nejčastější nástroj DiV. Chceme-li hovořit o eLearningu, musíme se obrátit o několik dekád zpět. Nejdříve se setkáváme s *výukou počítačem podporovanou*. Většinou se jednalo o výukové programy, které předávaly informace a sloužily jen jako doplněk ke klasické výuce. Další fáze se nazývala *počítačem řízené učení*, jejíž cílem bylo shromažďovat informace o studentovi, jeho procesu učení, výsledcích atd. Od 90. let minulého století nastává rozvoj učení pomocí webu. Hlavní roli zde hraje internet a obsah v něm uložený. Počítače se tak stávaly hlavními pomocníky studia (Černý a kol., 2015, 6-63).

Zlámalová rozděluje *eLearning* do dvou variant, a to **on-line** a **off-line**

On-line *eLearning*

Vzdělání, které potřebuje ke své existenci počítačovou síť. Může se jednat o *intranet* (lokální počítačová síť) či *internet* (globální počítačová síť). Informace můžeme sdílet i pomocí mobilních sítí. On-line *eLearning* existuje ve dvou podobách, a to:

- **Synchronní komunikace** – vyžaduje neustálé připojení k síti, z důvodu okamžitého připojení s tutorem (učitelem) a se studijními kolegy
- **Asynchronní komunikace** – nevyžaduje trvalé připojení k síti, komunikace probíhá prostřednictvím elektronické pošty, diskuzních fór atd.

Off-line *eLearning*

Vzdělání nevyžadující, aby počítač studujícího byl připojen k jinému počítači prostřednictvím sítě. Studijní materiály získávají studující prostřednictvím paměťových nosičů – CD, DVD nebo případně disket (v dnešní době spíše pevných disků, USB flash disků)

2.3.1 Výhody a nevýhody *eLearningu*

Výhody *eLearningu*

Při posuzování výhod a nevýhod je třeba brát v potaz, že jinak se k tomu bude stavět vzdělavatel a jinak vzdělávaný. Mezi obecné výhody můžeme zařadit vyšší efektivnost výuky, dostupnost kdykoliv, individuální přístup k uživateli, menší náklady na vzdělání, snadná aktualizace vzdělávacího obsahu i použitých metod, větší množství testování znalostí, snadná administrace, zvyšování znalostí a dovedností z oblasti ICT.

Nevýhody *eLearningu*

Mezi nejvýznamnější nevýhodu patří závislost na technologiích. V dnešní době je počítač téměř nezbytností, ovšem to pro samotnou výuku nestačí. Je třeba internet, dále pak kvalitní hardwarové vybavení počítače. Mezi další nevýhody patří nevhodnost pro určité typy kurzů, nevhodnost pro určité typy studujících, špatné řešení interaktivity, vysoké počáteční náklady vzdělavatele (Zlámalová, 2006, s. 100-104).

2.4 Domácí vzdělávání

V dnešní společnosti se můžeme setkat s dvěma termíny, a sice domácí vzdělávání a individuální vzdělávání. Pojem individuální vzdělávání užívá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podle § 41 zákona č. 561/2004 Sb., kdy je umožněno individuálně vzdělávat žáky na 1. i 2. stupni ZŠ. O užití tohoto termínu však můžeme polemizovat. Individuálně vzdělávat můžeme žáky se specifickými poruchami učení, se speciálními vzdělávacími potřebami i žáky s různým typem postižení. Tito žáci jsou vzděláváni podle individuálního vzdělávacího plánu, a to v běžné škole či škole speciálně zaměřené. Proto bude v této práci užito spíše pojmu domácí vzdělávání.

Pedagogický slovník nabízí vysvětlení pojmu jako „*alternativa vůči povinné školní docházce, ale jen u žáků prvního stupně základní školy*“, kdy je dítě vzděláváno doma bez každodenní přítomnosti ve škole. Dítě vzdělává nejčastěji rodič, méně častý je pedagog docházející do rodiny. Jak již bylo zmíněno výše, domácí vzdělávání přesahuje i na 2. stupeň, a to od 1. 9. 2016.

Domácí vzdělávání je v našem státu stále opředeno spíše negativy. Mnozí nahlízejí na tuto formu vzdělávání nepříliš vstřícně a nedůvěřivě. Do jisté míry je za to zodpovědná malá informovanost veřejnosti či zkreslené představy. Proto v ČR vzniklo mnoho projektů na podporu a zvýšení povědomí o dané problematice. Můžeme hovořit o *Asociaci domácího vzdělávání*, *Paměti domácího vzdělávání*, a také *Svobodě učení*. Hlavním cílem těchto organizací je prosazovat právo rodičů o svobodné volbě vzdělávání pro své dítě (in Černochová, DP, 2016, 42-44).

Počet dětí vzdělávaných doma ovšem stoupá. Rok 2007/2008 čítá 26 žáků, oproti tomu v roce 2011/2012 je jich 101. Stále více rodičů přemýšlí o této alternativě ve vzdělávání (NUV, 2012, s. 4).

2.4.1 Podmínky pro domácí vzdělávání dítěte

Cesta k vytouženému cíli v podobě vzdělávání doma má samozřejmě i své podmínky. Tyto podmínky jsou shrnuty v legislativě Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

V současné době nezáleží na rodičích, ale rozhodnutí je plně v kompetenci ředitele školy, kam by žák přijat k povinné školní docházce. To je podmíněno žádostí rodičů o domácí vzdělávání. Žádost zákonného zástupce musí obsahovat jméno, příjmení, rodné číslo, také místo trvalého pobytu. Dalším bodem je uvedení období, ročníku, popřípadě pololetí, kdy má být žák individuálně vzděláván. Součástí jsou také důvody pro individuální vzdělávání žáka. Nesmí chybět popis prostorového a materiálně technického zabezpečení vzdělávání a podmínek ochrany zdraví žáka. Nezbytností jsou doklady o vzdělání osoby, která bude žáka individuálně vzdělávat. Dále seznam učebnic a učebních textů a další skutečnosti, které mají vliv na průběh vzdělávání žáka. Jako poslední je nutné vyjádření školského poradenského zařízení.

Povolení ředitele školy je podmíněno několika faktory:

- jsou dány závažné důvody pro individuální vzdělávání (tyto důvody nejsou podrobně vymezeny, posuzují se podle konkrétního žáka a situace)
- jsou zajištěny dostatečné podmínky pro individuální vzdělávání, zejména podmínky materiální a ochrany zdraví žáka
- osoba, která bude žáka vzdělávat, získala alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, a jedná-li se o žáka na druhém stupni základní školy, vysokoškolské vzdělání
- jsou zajištěny vhodné učebnice a učební texty, podle nichž se má žák vzdělávat

Za veškeré vzdělání zodpovídá zákonný zástupce. Žák vzdělávaný doma koná každé pololetí zkoušky z příslušného učiva, a to ve škole, do níž byl přijat.

Doporučení od MŠMT obsahuje více podmínek, pro účely této práce však stačí výčet nejzákladnějších informací (MŠMT, 2016, s. 1-2).

2.4.2 Výhody a nevýhody domácího vzdělávání

Výhody domácího vzdělávání

Je více než jasné, že výhody zde přetrvávají. Mezi nejčastější patří trávení více času jako rodina, zlepšení vzájemných vztahů. Další na seznamu je dospívání dle vlastního tempa dítěte. Také se setkáváme s klady ohledně adekvátní socializace jak s vrstevníky, tak s dospělými, tedy v prostředí, které věkovou strukturou odpovídá realitě spíše než formálně utvořený dětský kolektiv. Cítí se pak pohodlněji s lidmi všech věkových skupin. Rodiče mohou svým dětem předávat hodnoty, které sami uznávají. Život rodiny se točí okolo samotných potřeb a priorit rodiny nikoliv školy. Uspokojuje se přirozená zvědavost dětí. Děti pak získávají kladný vztah k učení, což je v dnešní době velice pozitivní. Neméně důležité je přizpůsobení výuky individuálním potřebám a zájmům dítěte. Děti mají prostor věnovat se svým zájmům a rozvíjet svůj talent. Inspirací může být také přístup k rozmanitým vzdělávacím zdrojům. Doma vzdělávané děti se stávají samostatnými. Dětem se vyhne stres školního prostředí a vliv školních negativ na dítě.

Nevýhody domácího vzdělávání

Nic není dokonalé, proto i tato forma výuky má své nedostatky. Můžeme mezi ně zařadit možnosti nevhodné socializace dítěte a učitelské schopnosti rodičů. Dále si rodiče nejsou jisti, zda dělají vše dobře a zda dělají dostatek pro vzdělání svých dětí. Mnohdy musí rodiče čelit kritice jak ze stran odborníků, tak i laiků, často také ze strany svého bezprostředního okolí. Nezanedbatelnou nevýhodou domácího vzdělávání je i finanční náročnost (Novotná, online).

2.5 Vzdělávací platformy

Mnoho učitelů, ale i rodičů si klade otázku, jak budou děti vzdělávat pomocí počítače, potažmo internetu. V dnešní elektronické době to nemůže být velký problém. Samozřejmě existuje nespočet vzdělávacích platform, které jsou většinou volně k dispozici či je nutná licence.

2.5.1 Komunikační platformy

Je důležité si uvědomit, že základním kamenem je komunikace, bez níž by škola na dálku nemohla fungovat. Jednotlivé komunikační platformy si volí školy samy a je zcela na jejich uvážení, kterou si vyberou. Záměrně jsou vybrány jen ty nejrozšířenější.

Bakaláři – nutná licence, nejrozšířenější školní systém ČR, umožňuje informace o prospěchu, docházce, ale také omlouvání žáků, sdílení studijních materiálů či hromadné rozesílání informačních zpráv rodičům

CollBoard – volně dostupné, umožňuje připravit si tabuli a sdílet ji se žáky pomocí Messenger, WhatsApp, nebo e-mailem.

Ebookit – nutná licence, umožňuje učitelům komunikovat s žáky i rodiči, vkládat výukové lekce a materiály, zadávat úkoly i testy a následně je hodnotit. Také je možno odeslat rodičům a žákům zprávu, která je určena k potvrzení a nahrazuje podpis rodiče. Učitel po odeslání zprávy vidí, kdo jí již potvrdil.

Facebook – volně dostupné, možnost vytvoření skupin, kam lze vkládat videa, soubory, lze využívat messenger, zdávat úkoly – podmínkou je nutná registrace účastníků starších 13 let.

Google Classroom – volně dostupné, možnost vést videokonference, telefonáty, zadávat úkoly, sdílet materiály atp.

Microsoft Teams – bezplatná licence; nástroj, jež je součástí sady Microsoft Office 365 A1 pro školy. Možnost dělat online hodiny s podporou školní tabule, sdílení pracovní plochy aj. Mimo to je součástí Office 365 i úložiště souborů OneDrive, aplikace Office Online, nástroj Microsoft Forms pro tvorbu online písemek, které se samy opravují nebo aplikace OneNote pro elektronické přípravy do hodin.

Moodle – volně dostupné, umožňuje vytvořit vzdělávací hodiny – sdílet materiály, vytvářet domácí úkoly, vytvářet i opravovat testy, komunikovat s žáky i rodiči. Neplacená varianta má možnost videokonferencí do počtu 10 účastníků.

Skype – volně dostupné, využití pro videokonference a chat, omezení pro 50 účastníků videohovoru.

Viber – volně dostupné, aplikace, v níž lze s přidanými členy sdílet zadání ve formě příspěvku či videí. Studijní materiály se přidávají ve formě přiložených dokumentů, fotografií, videí nebo namluvených hovorů.

WhatsApp – volně dostupné, umožňuje tvorbu skupin, kam lze vkládat videa, soubory, využívat messenger, zadávat úkoly.

2.5.2 Vzdělávací zdroje

Zdroje, představující učební materiály pro učitele. Bezespornu je na každém učiteli, zda využije nabízené materiály či bude používat své vlastní. Materiály jsou rozděleny do jednotlivých oblastí. Není možné vypsát všechny ze všech oblastí, proto je vybráno pár nejznámějších.

LearnTube – obsáhlý interaktivní web s videolearningem

Moje čeština – procvičování vyjmenovaných slov, určování pádu, psaní ú/ů a i/y po měkkých a tvrdých souhláskách.

Škola po škole – mezipředmětové materiály

Lingea – výuka jazyků – animace, simulace, pracovní listy, prezentace, odkazy, cvičení, webové nástroje atd.

Dějiny udatného českého národa – animovaný seriál o českých dějinách od starověku až po současnost.

Byl jednou jeden život – legendární seriál o lidském těle.

Pinf Hry – didaktická aplikace, která pomáhá dětem s mentálním postižením a speciálními vzdělávacími potřebami naučit se psát, číst, logicky uvažovat, rozpoznávat barvy, procvičit si slovní zásobu, matematiku a další praktické zručnosti (MŠMT, 2020)

EMPIRICKÁ ČÁST

1 Předmět a cíle

Cílem této bakalářské práce je ukázat na vybraném vzorku respondentů, jak probíhalo vzdělávání v době nouzového stavu. Pro výzkum byl zvolen strukturovaný rozhovor, v němž byli osloveni učitelé, rodiče i žáci. Zajímalo nás, jaký dopad bude mít nouzový stav na české školství.

2 Interview s učiteli

Pro účely této bakalářské práce bylo náhodně osloveno 10 respondentů z řad učitelů, kteří působí na prvním i druhém stupni základní školy. Respondenti byli osloveni náhodně. Vzhledem k nastalé situaci ve světě probíhaly rozhovory pomocí internetu. Průměrná délka jednoho rozhovoru byla 20 min. Z celkového počtu se jednalo o 6 učitelek a 4 učitele, 70 % respondentů se věnuje hlavním předmětům, jako je matematika, český jazyk, anglický jazyk. Zbývajících 30 % vyučuje převážně předměty vedlejší – dějepis, zeměpis, občanská či rodinná nauka, výtvarná výchova, tělesná výchova aj.

První otázka byla uzavřená, respondenti museli vybrat jednu z nabízených možností. Otázka druhá navazovala na předchozí, a respondenti zdůvodnili své tvrzení. V předposlední otázce bylo místo pro plné vyjádření vlastních myšlenek na dané téma, případně nedostatků či návrhů na jejich nápravu. Poslední otázka byla spíše informačního charakteru a samozřejmě ani zde nechyběl prostor pro vyjádření vlastního názoru

- 1. Zhodnoťte formu distančního vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**
- 2. Zdůvodněte své tvrzení.**
- 3. Jakým způsobem jste realizovali výuku během nouzového stavu v ČR?**
- 4. Pokud spatřujete ve formě distančního vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.**
- 5. Pokračovali byste ve formě výše zmíněného vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

2.1 Učitelka Aneta

Anetě je 28 let, učí čtvrtým rokem na první stupni ZŠ. Působí na škole v Ústeckém kraji. Jelikož vyučuje na prvním stupni, nemá jednostranné předmětové zaměření. Nicméně její aprobaci je český jazyk.

- 1. Zhodnoťte formu distančního vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

- 2. Zdůvodněte své tvrzení.**

„S distančním vzděláváním jsem celkem spokojená. Jediné, co mi vadí, že žáci tento výjimečný stav berou jako prázdniny a někteří se vůbec nezapojují a vzhledem k vyhláše ministerstva není zpětná vazba nijak vymahatelná, jinými slovy, pokud žák úkoly nedělá, nic se mu nestane a tato neaktivita se nikde nepromítne (známky na vysvědčení, posudky na střední školy atd.).“

- 3. Jakým způsobem jste realizovali výuku během nouzového stavu v ČR?**

Aneta posílala úkoly přes e-mail vedení školy, které je následně vložilo na webových stránkách školy. Zpětná vazba od žáků probíhala pomocí e-mailu, videokonferencí přes aplikaci WhatsApp či skupinového chatu.

- 4. Pokud spatřujete ve formě distančního vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.**

„Navrhovala bych, aby byla povinnost jednou týdně napsat test z probrané látky za uběhlý týden. Test v nejjednodušší formě, otázky s možnostmi, avšak absolvování testu by mělo být povinné.“

- 5. Pokračovali byste ve formě výše zmíněného vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

Aneta si myslí, že distanční vzdělávání pokryje potřeby nouzového stavu, ale klasické vzdělávání nahradit nemůže.

2.2 Učitel Jiří

Jiřímu je 58 let a je učitelem působícím na základní škole, jež se nachází ve Středočeském kraji. Během svojí dlouholeté praxe se věnoval nejvíce přírodopisu, fyzice a chemii, nicméně vyučuje i předměty jako výchova ke zdraví nebo výchova k občanství.

- 1. Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

- 2. Zdůvodněte své tvrzení.**

Jiřímu chybí bezprostřední kontakt, Dále tvrdí, že při vypracovávání pracovních listů není zřejmé, kdo je vypracoval (opisování, /spolu/práce rodičů), Jako poslední vnímá nedostatečné a rozdílné technické vybavení žáků.

- 3. Jakým způsobem jste realizovali výuku během nouzového stavu v ČR?**

„Podklady k samostudiu a úkoly jsem zadával přes systém Bakaláři. Zpětnou vazbu od žáků jsem dostával na e-mail.“

- 4. Pokud spatřujete ve formě distančního vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.**

„V případě bezprostředního kontaktu a kontroly vypracovávání pracovních listů nelze. Dle možností rodin zlepšit technické vybavení.“

- 5. Pokračovali byste ve formě distančního vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

Jiří je spokojen se školní výukou a zásadně by neměnil.

2.3 Učitel Petr

Dalším z oslovených učitelů je Petr, kterému je 50 let. Na základní škole působí prakticky od vysoké školy, má tedy dlouholetou praxi. Jeho zaměření se specializuje na anglický jazyk a dějepis. Nynější působiště je na 2. stupni základní školy v kraji Vysočina.

1. **Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. **Zdůvodněte své tvrzení.**

„Chybí osobní kontakt, interakce, počítač to nenahradí.“

3. **Jakým způsobem jste realizovali výuku během nouzového stavu v ČR?**

Petr komunikoval s žáky pomocí nástroje Microsoft Teams, kde vytvářel online hodiny, navíc s podporou školní tabule. Zpětná vazba probíhala přes e-mail.

4. **Pokud spatřujete ve formě distančního vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.**

Petr tvrdí, že je vzdělávání prováděno rodiči bez znalostí, které jsou k výuce nutné, tudíž je výuka méně efektivní.

5. **Pokračovali byste ve formě distančního vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

„Rozhodně nepokračovali, je to nefunkční hybrid.“

2.4 Učitelka Petra

Petře je 33 let a vyučuje na 2. stupni ZŠ nacházející se ve Středočeském kraji. Její praxe činí 8 let. Mezi její zaměření patří zeměpis, matematika a počítače. Vzhledem k tomu, že je koordinátorkou ICT na škole, během nouzového stavu poskytovala cenné rady svým kolegům.

1. **Zhodnoťte formu distančního vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. **Zdůvodněte své tvrzení.**

Petra je toho názoru, že děti nejsou na tuto formu výuky připraveni, nemají k tomu technologie (sluchátka, mikrofon, někteří dokonce ani notebook).

3. Jakým způsobem jste realizovali výuku během nouzového stavu v ČR?

„Komunikace s žáky i rodiči probíhala přes Bakaláře, zpětná vazba přes e-mail.“

4. Pokud spatřujete ve formě distančního vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

„Připravovat děti během školního roku na podobný scénář jako se stal nyní (karanténa) a například formou třídnických hodin s nimi dělat konference. Ale nastává stejný problém s technikou.“

5. Pokračovali byste ve formě distančního vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

Petra by raději pokračovala ve školní výuce. protože děti nejsou schopny se do práce řádně zapojit přes videokonference nebo posílání úkolů přes e-maily/Bakaláře. Nemůže jim vykládanou látku dostatečně vysvětlit, ukázat.

2.5 Učitelka Vlasta

Vlastě je 53 let a za svou učitelkou kariéru prošla pestrou škálou škol. Od základní školy, přes odborné učiliště, střední školu, a dokonce i školu vysokou. Věnuje se především zeměpisu, dějepisu a občanské výchově. Nyní působí na 2. stupni základní školy v Pardubickém kraji.

1. Zhodnoťte formu distančního vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

„Domácí vzdělávání omezuje sociální kontakty dětí, které zvláště na prvním stupni ZŠ, mají velký význam. Učitel nemůže příliš ovlivnit, jak se k domácímu vzdělávání staví rodiče, popř. jak jim pracovní vytížení umožňuje se dětem věnovat, tím pádem se více otevírají nůžky mezi jednotlivými dětmi. Při online výuce zase záleží na vybavenosti

jednotlivých rodin technikou. Nastavení ze strany ministerstva bylo hodně na bázi dobrovolnosti, a proto také vzniklo mnoho různých platforem vzdělávání na různých školách.“

3. Jakým způsobem jste realizovali výuku během nouzového stavu v ČR?

Vlasta používala převážně e-mail, pokud žák potřeboval dovysvětlit látku, spojili se pomocí videohovoru přes Skype. Zpětná vazba probíhala také přes e-mail.

4. Pokud spatřujete ve formě distančního vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

Nedostatky Vlasta popsala v otázce č. 2. Navrhuje zavést práci s aplikacemi, nástroji či různými vzdělávacími platformami pravidelně do výuky.

5. Pokračovali byste ve formě distančního vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

Vlasta by v tuto chvíli zavedený online systém výuky neměnila. Už jen proto, že většina škol má již vypracovaný systém online výuky, který funguje. Nicméně od září by ráda viděla opět plnohodnotnou, klasickou výuku.

2.6 Učitel Jan

Jan je 30letý učitel zeměpisu a tělocviku na 2. stupni základní školy v Olomouckém kraji. V současné době si dálkově dodělává magisterské studium. Na základní škole vyučuje druhým rokem. Po dokončení studia by rád zůstal na nynějším pracovišti.

1. Zhodnoťte formu distančního vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

Jan si myslí, že nic nemůže nahradit přímý osobní kontakt s žáky.

3. Jakým způsobem jste realizovali výuku během nouzového stavu v ČR?

Jan komunikoval s žáky i rodiči přes systém Bakaláři. Dále vytvořil skupinu na Facebooku, kde také probíhala zpětná vazba a pomocí nástroje CollBoard sdílel s žáky tabuli.

4. Pokud spatřujete ve formě distančního vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

„Učitelé by měli mít lepší osobní vybavení (jednotný počítačový program pro práci se žáky), spousta vyučujících používá pouze e-mail.“

5. Pokračovali byste ve formě distančního vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

Pro Jana je prioritní ponechat klasickou výuku, ovšem distanční vzdělávání ponechat jako doplňkovou činnost.

2.7 Učitel Jaroslav

Jaroslav je 45letý učitel matematiky a fyziky na 2. stupni základní školy. Této profesi se věnuje již 20 let. Jeho stálým působištěm je základní škola ve Středočeském kraji. Za svou dlouholetou praxi vyučoval také anglický jazyk, zeměpis, a dokonce i hudební výchovu.

1. Zhodnoťte formu distančního vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

„Vzhledem k faktu, že pandemie přišla jako blesk z čistého nebe, nikdo na ni nebyl připravený. Utrpělo vše, školství nevyjímaje. V první polovině jsme byli všichni zmatení, nevěděli jsme, jak se k nastalé situaci máme postavit. Dostali jsme z vedení samozřejmě instrukce, nicméně i tyto instrukce byly zmatené. Nejvíce tím ale samozřejmě utrpěli žáci. Denně mi chodily e-maily, že nevědí, co mají dělat, jak vypracovat ten a ten úkol, že je hodně učiva. Chápal jsem žáky, ale instrukce zněly jasně. V druhé polovině nouzového stavu se situace začala trochu zlepšovat, my učitelé jsme dostávali jasnější instrukce, děti si zvykly.“

Nicméně neustále je vidět, že denní studium, kontakt s učitelem nebo kontakt se spolužáky jsou pro dítě velice důležitým faktorem ve všech směrech. “

3. Jakým způsobem jste realizovali výuku během nouzového stavu v ČR?

„Převážně fungovali Bakaláři, jenž jsem prokládal videohovory přes Skype, kde také probíhala zpětná vazba.

4. Pokud spatřujete ve formě distančního vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

Jaroslav vnímá hlavní nedostatek v nepřípravenosti. Mnoho učitelů má již vyšší věk, práce s počítačem je pro ně velice obtížná a učit „po síti“ zkrátka neovládají.

5. Pokračovali byste ve formě distančního vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

„Jak jsem již uvedl, kontakt s učitelem a se spolužáky je pro dítě velice důležitý. A nejenom pro žáky, každý jedinec potřebuje sociální kontakt. Proto bych volil, abychom se již mohli plně vrátit ke školní výuce. “

2.8 Učitelka Karolína

35letá učitelka Karolína vyučuje na 1. i 2. stupni základní školy nacházející se ve Zlínském kraji. Věnuje se českému jazyku, dějepisu, ale také výtvarné výchově a výchově hudební,

1. Zhodnoťte formu distančního vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

Karolína má na mysli několik bodů, a sice nedostačující informovanost od ministerstva školství, dále nízký zájem rodičů o vzdělání jejich dětí, a nakonec málo výukových materiálů.

3. Jakým způsobem jste realizovali výuku během nouzového stavu v ČR?

„S žáky 1. stupně jsem převážně komunikovala přes Bakaláře. Pro podporu kolektivu jsme dvakrát týdně pořádali videohovory pomocí aplikace Skype. Na 2. stupni jsem volila nástroj CollBoard a chatování přes vytvořenou skupinu na WhatsAppu. Zpětnou vazbu jsme směřovali na e-mail.“

4. Pokud spatřujete ve formě distančního vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

„Více výukových materiálů, více informovanosti pro učitele, doporučení od ministerstva, více výukových portálů.“

5. Pokračovali byste ve formě distančního vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

„Rozhodně ne. Školní vzdělávání má mnoho výhod, jednou z nich je hlavně kontakt učitel x žák.“

2.9 Učitelka Tereza

Další učitelkou v řadě dotázaných je Tereza, které je 29 let. Tereza učí pátým rokem na 2. stupni ZŠ, jež se nachází v Libereckém kraji. Její zaměření je český jazyk, ovšem vyučuje také dějepis, výchovu ke zdraví, dále výchovu k občanství či výtvarnou výchovu.

1. Zhodnoťte formu distančního vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

„Školní výuka je zkrátka nenahraditelná. Samozřejmě existují různé platformy, které umožňují komunikaci, nicméně osobní kontakt nelze nahradit.“

3. Jakým způsobem jste realizovali výuku během nouzového stavu v ČR?

Tereza měla s žáky vytvořenou skupinu na Facebooku, kde probíhal společný chat a nasdílení úkolů a materiálů. K dispozici měli též e-mail či vzdělávací materiály dostupné na internetu. Zpětnou vazbu realizovali na Facebooku.

4. Pokud spatřujete ve formě distančního vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

„Pokud se dítě rozhodne, že nechce pracovat, rodič i učitel mají svázané ruce. Výuka většinou probíhá ve chvíli, kdy jsou rodiče v práci. Takže zajistit, že se jí dítě skutečně zúčastní, to opravdu nejde.“

Řešení vidí v pravidelné komunikaci rodiče s učitelem. Možná by výuka mohla probíhat v odpoledních hodinách, kdy už je rodič přítomen, nicméně je to pouze dočasné řešení.

5. Pokračovali byste ve formě distančního vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

„Preferuji klasickou výuku. Osobní kontakt s dítětem nelze kamerou nahradit. Pokud vidím, že dítě učení nezvládá, mohu k němu přistoupit a individuálně mu vše vysvětlit. Bez toho, aniž by ho u toho vidělo minimálně 5 dalších dětí.“

2.10 Učitelka Jana

Poslední z oslovených je Jana, které je 60 let. Na téže základní škole v Jihomoravském kraji působí již 35 let. Za svou dlouholetou praxi učila téměř všechny předměty, tělocvik nevyjímaje. Její aprobační je matematika s fyzikou.

1. Zhodnoťte formu distančního vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

Jana si myslí, že v době krize je tato výuka celkem dostačující.

3. Jakým způsobem jste realizovali výuku během nouzového stavu v ČR?

„K výuce jsem používala výhradně nástroj Microsoft Teams, jež mi velice usnadnil práci při komunikaci s žáky. Pokud bylo potřeba, byla jsem k dispozici i na e-mailu či telefonu.“

4. Pokud spatřujete ve formě distančního vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

„Nepřípravenost učitelů, žáků i rodičů, kteří ovšem za tuto situaci nemohou. Pokud nastane tato vlna znovu, zadat jednotná vyhlášení, která zůstanou platná a nebudou se měnit.“

5. Pokračovali byste ve formě distančního vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

Jana je pro klasickou výuku, jež přináší lepší podmínky pro vzdělávání.

3 Zhodnocení interview s učiteli

Po zhodnocení rozhovoru byly vyvozeny tyto závěry.

- 60 % učitelů hodnotilo výuku v nouzovém stavu dobře, tedy známkou 3
- 30 % učitelů hodnotilo známkou 4, tedy dostatečně
- 10 % respondentů hodnotilo chvalitebně
- Žádný z dotázaných nehodnotil výborně

Učitelé realizovali výuku následovně:

- 50 % učitelů komunikovalo přes systém Bakaláři
- 20 % učitelů použilo ke komunikaci e-mail
- 20 % respondentů komunikovalo přes nástroj Microsoft Teams
- 10 % dotázaných využilo skupinový chat na sociální síti Facebook
- Zpětná vazba probíhala ze 70 % přes e-mail
- 20 % učitelů využilo pro zpětnou vazbu Facebook
- 10 % učitelů realizovalo zpětnou vazbu přes Skype
- 50 % ze všech respondentů mimo jiné i aplikace WhatsApp, nástroje Skype a Collboard

Učitelé se shodli, že při výuce je pro žáka nejdůležitější přímý kontakt s učitelem a vzájemná interakce. 90 % učitelů si stěžovalo na špatné technologie a velmi malé množství výukových programů. Dále respondenti upozorňovali na nízký zájem rodičů o vzdělávání jejich dětí, na zmatek, jenž ve školách panoval či nedostatek informací.

Respondenti uvedli, jak by se výše zmíněné nedostatky daly odstranit:

- Zavést jednou týdně povinný test z probrané látky z předešlého týdne
- Učit žáky více pracovat s technologiemi
- Sjednotit vyhlášení
- Zlepšit technické vybavení žáků a učitelů
- Poskytnout více výukových materiálů
- Rozvíjet počítačovou gramotnost zejména u starší generace učitelů
- Zlepšit přístup rodičů

4 Interview s rodiči

Pro účely této bakalářské práce bylo náhodně osloveno 10 rodičů, jež mají své děti na základní škole. Z celkového počtu vybraných respondentů bylo 20 % rodičů, kteří jsou samoživiteli. Zbýlých 80 % se na výchově a vzdělání dětí podílejí. Nejčastěji (60 %) chodil jeden z rodičů do práce, druhý zůstal doma s dětmi. 30 % rodičů muselo chodit denně do práce a zbylých 10 % byli oba rodiče doma. 50 % z rodičů, jež byli dotazováni, vychovává 2 děti, 30 % vychovává dítě jedno, 10 % má tři děti a posledních 10 % více než tři děti.

Rozhovory probíhaly po internetu a trvaly průměrně 15 minut.

1. **Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**
2. **Zdůvodněte své tvrzení.**
3. **Pokud spatřujete ve formě domácího vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.**
4. **Pokračovali byste ve formě výše zmíněného vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

4.1 Rodiče Petr a Lucie

Manželé Petr a Lucie mají dvě děti. Mladší dcera navštěvuje 4. ročník základní školy a starší dokončuje 9. ročník, a zároveň se připravuje na přijímací zkoušky na střední školu. Oba rodiče během nouzového stavu pracovali bez omezení. Bohužel neměli k dispozici pomoc od prarodičů či dalších příbuzných, tudíž se o mladší z dětí starala starší dcera. Situace nevyhovovala ani jednomu z aktérů.

1. **Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. **Zdůvodněte své tvrzení.**

„Nám tato situace život neulehčila, spíš naopak. Oba jsme museli chodit do práce, a tak se musela o malou starat naše starší dcera. Pro ni to bylo velice náročné, jelikož se sama potřebovala připravovat na přijímací zkoušky na střední školu.

3. Pokud spatřujete ve formě domácího vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

„Nedostatky vidíme ve velkém množství úkolů, které děti rozhodně nemohly zvládnout, pokud teda neseděly u počítače několik hodin denně. Navrhujeme méně úkolů a více strukturované práce.“

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

Oba rodiče se shodli na druhé variantě. Nikdy by už nechtěli tuto situaci zažít znovu. Dle jejich slov dětem ani rodičům tato změněná forma vzdělávání neprospěla.

4.2 Rodič Žaneta

Žaneta je matka samoživitelka, která má v péči syna, jenž navštěvuje 6. ročník základní školy. Vzhledem k tomu, že je matka profesí učitelka, může se synovi věnovat. Ovšem ne tak často, jak by dle jejich slov sama chtěla.

1. Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

„Synovi chybí sociální kontakt se spolužáky. Nechtěl se mnou spolupracovat.“

3. Pokud spatřujete ve formě domácího vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

Žaneta si myslí, že vyučující neovládají na 100 % počítače. Řešením by bylo omladit učitele.

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

„Preferuji školní výuku. Má to smysl, rodiče nemají kvalifikaci na výuku a děti potřebují řád školy.“

4.3 Rodiče Klára a Michal

Klára a Michal spolu vychovávají dvojčata – chlapce, jež právě dokončili 7. ročník základní školy. Michal docházel do zaměstnání jako obvykle, pracuje na tři směny. Klára zůstávala doma na home office, proto se veškerá péče o chlapce přesunula na ni. Minimálně dvakrát týdně Kláře s chlapci pomáhala babička.

- 1. Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

- 2. Zdůvodněte své tvrzení.**

„Vadí mi to, že naše škola očekává, že všichni mají doma PC a tiskárnu. Naše škola posílá úkoly na úložiště, které v naší firmě není přístupné a já mám tak ztížený tisk zadání úkolů, protože doma tiskárnu nemáme. Některé učitelky se vůbec nepřizpůsobily této zvláštní době a požadují nesmyslné věci. Veškeré vysvětlení zůstalo na mně, protože naše škola nemá žádné online lekce, jen posílá úkoly a termíny, kdy máme odevzdat.“

- 3. Pokud spatřujete ve formě domácího vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.**

Klára by uvítala online hodiny, nebo možnost spojit se s učitelem, který může látku vysvětlit, a ne nechat vše na dětech a rodičích.

- 4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

„Pokud by to bylo možné, tak některé dny bych zavedla domácí výuku. Domácí vzdělávání by odbouralo stres dětí ze školy, látku by si mohli lépe rozdělit a pokud by potřebovali na nějaký předmět více času, bylo by to možné. Naše školství není na dobré úrovni, funguje stejně jako před 30 lety.“

4.4 Rodiče Radka a Pavel

Rodiče Radka s Pavlem mají dvě dcery, které obě navštěvují 2. stupeň základní školy. Mladší dokončila 6. ročník a starší pak 9. ročník. Oba rodiče zůstávali s dětmi doma, jelikož jim situace neumožnila navštěvovat své zaměstnání.

1. **Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. **Zdůvodněte své tvrzení.**

Oba se shodují na tom, že se učitelé snaží každý, jak umí a opravdu nemá nikdo z nich lehký úkol. Důležitá je komunikace a pochopení z obou stran.

3. **Pokud spatřujete ve formě domácího vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.**

Radek i Pavel vnímají nedostatečnou časovou dotaci na úkoly a samostatnou práci. Dalším nedostatkem, a to celkem zásadním, je vysvětlení nové látky. Bohužel dětem neumí podat novou látku tak jako učitel.

4. **Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

„Zjistili jsme, že se to dá zvládnout i doma, ale není nad vysvětlení látky od učitele. Určitě bych byla ráda, a rozhodně i děti, aby se to zase vrátilo do normálních kolejí.“

4.5 Rodiče Lucie a Michal

V rodině Lucie a Michala jsou tři děti. Nejmladší syn nastoupil do 1. třídy, prostřední syn dokončuje 5. ročník a nejstarší z nich je v 8. třídě. Oba rodiče chodili do zaměstnání bez omezení. Snažili se přizpůsobit se situaci. V péči o děti se střídali s manželem, příbuznými a rodinnou kamarádkou.

1. **Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

„Synům velmi chyběl kontakt jak s učitelkou, tak se spolužáky. Nemáme takové znalosti a dovednosti, které by jim pomohly při jejich vzdělávání“

3. Pokud spatřujete ve formě domácího vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

„Rozhodně více času na zadané úkoly, a také přizpůsobení počtu úkolů situaci.“

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

Dotazovaní rodiče by rádi přešli zpět na školní výuku, jelikož sami výuku nezvládají.

4.6 Rodič Pavlína

Pavlína žije sama se svou 7letou dcerou, která chodí do 2. třídy. Matka pracuje na zkrácený úvazek v počítačové firmě. V době, kdy byla v práci, se o dceru starala kamarádka.

1. Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

„Učivo druhé třídy není zatím problém. Dcera je schopna za 2 hodiny dopoledne udělat práci na celý den a pak si zbytek dne užít venku.“

3. Pokud spatřujete ve formě domácího vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

Pavlína neshledává žádné nedostatky, a tudíž nenavrhuje jejich řešení.

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

„Preferuji domácí vzdělávání, vše se zvládne za kratší dobu. Nicméně v celkové organizaci dne je škola nezastupitelná.“

4.7 Rodiče Nela a Jakub

Dalšími z dotázaných jsou Nela a Jakub, s jejich dvěma dětmi – dcerou a synem. Obě děti navštěvují 2. stupeň základní školy, dcera 7. ročník a syn 9. ročník. Do práce chodila matka, otec zůstával s dětmi doma na ošetřovně. Obrovským problémem v této domácnosti byl pouze jeden počítač, jež rozhodně nestačil na online výuku dvou dětí školou povinných.

- 1. Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

- 2. Zdůvodněte své tvrzení.**

Otec je toho názoru, že učitelé děti přetěžují. Jelikož má doma dvě děti školou povinné, mnohdy u učiva strávily více jak 9 hodin.

- 3. Pokud spatřujete ve formě domácího vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.**

„Učitel si myslí, že já jako rodič jim látku dostatečně vysvětlím. Ovšem opak je pravdou, proto je dobré nebýt líný a látku dětem dostatečně vysvětlit přes počítač.“

- 4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

„Určitě jsem pro vrácení klasické školní výuky, přece jenom učitelé mají na výuku vystudované školy.“

4.8 Rodiče Kristýna a Antonín

V tomto případě mluvíme o tříčlenné rodině, v níž má víceméně hlavní slovo 14letý syn Matěj. Dle slov obou rodičů je syn svéhlavý, nerad dělá to, co se po něm chce. Matka byla během nouzového stavu na home office, otec chodil do práce jako obvykle.

- 1. Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

- 2. Zdůvodněte své tvrzení.**

„Dítě nechce s rodičem pracovat, odmlouvá. Jako rodič nedokážu dítě vést a motivovat k učení tak, jako paní učitelka ve škole.“

- 3. Pokud spatřujete ve formě domácího vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.**

„Děti jsou bez sociálního přirozeného kontaktu, chybí respekt, autorita k vyučujícímu, soutěžení, chybí běžné zážitky před a po vyučování. Možná by pomohlo dát si více práce s přípravou pro domácí výuku.“

- 4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

Rodiče jsou pro klasickou výuku. Dle jejich slov učitelé naučí dítě mnohem více.

4.9 Rodiče Šárka a Michal

Šárka a Michal mají 2 děti, které navštěvují 2. stupeň základní školy. Mladší dcera je v 6. ročníku a starší v 8. ročníku. Rodiče pracují oba na plný úvazek, proto se dcery povětšinou učí samy.

- 1. Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

- 2. Zdůvodněte své tvrzení.**

Nemáme online, pouze vypracujeme a odešleme zadané úkoly. Škola nemá jednotný systém, každý učitel k výuce přistupuje jinak. Výhodou jsou dlouhé termíny k odevzdání.“

3. Pokud spatřujete ve formě domácího vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

Šárka konstatuje, že od některých učitelů chybí zpětná vazba, pouze zadají látku, ze které si žáci mají udělat zápis. Nemotivují je k pochopení učiva a nastudování. Možné řešení by bylo chtít od žáka k zápisu i krátké vyjádření k tématu, jeho názor.

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

„Rozhodně preferuji klasickou výuku, jelikož po celou dobu oba pracujeme na plný úvazek nemohu se věnovat výuce 2 dětí. Učí se samy, já jim vytisknu podklady, vše posílám učitelům a hlídám, jestli mají odevzdané vše, maximálně něco dovysvětlíme. Pokud to nestihneme kvůli práci v týdnu, děláme školu i o víkendu.“

4.10 Rodiče Markéta a Josef

V rodině Markéty a Josefa jsou 4 děti, z toho 3 navštěvují základní školu. Nejmladšímu synovi je 20 měsíců. Druhý syn chodí do 2. třídy, dcera dochází do 5. třídy a nejstarší z dětí dokončuje 9. ročník. Matka zůstává s nejmladším synem na mateřské dovolené. Otec se věnuje zásobování obchodů s potravinami, proto byl poměrně často pryč. Největší překážkou v domácím vzdělávání byl nedostatek technologií pro výuku všech tří dětí školou povinných. Děti se musely střídat, to zapříčinilo chaos a nesoustředěnost na výuku.

1. Zhodnoťte formu domácího vzdělávání v době nouzového stavu, přičemž 1 je výborně a 5 je nedostatečně.

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

Šárka vnímá mnohdy větší náročnost učiva, jindy zase menší.

3. Pokud spatřujete ve formě domácího vzdělávání nedostatky, navrhněte, jak by se daly odstranit.

„Nedostatek prostoru pro vysvětlení látky, nedostatek času vytížených rodičů, malá účast na videokonferencích. Učitelé předpokládají, že má doma každý tiskárnu, my bohužel ne, a proto pro nás bylo velice obtížné dětem sehnat potřebné materiály k výuce.“

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

Šárka s manželem se shodli na tom, že by děti rády vrátily do školních lavic. Dle jejich slov má škola řád a režim, čehož doma nemohli docílit. Dětem chyběl osobní kontakt s učitelem.

5 Zhodnocení interview s rodiči

Po zhodnocení rozhovoru byly vyvozeny tyto závěry.

- 20 % rodičů hodnotilo výuku v nouzovém stavu výborně, tedy známkou 1
- 10 % rodičů hodnotilo známkou 2, tedy chvalitebně
- 20 % respondentů hodnotilo dobře
- 30 % rodičů ohodnotilo výuku dostatečně
- Zbýlých 20 % hodnotí jako nedostatečné

Z interview s rodiči jsme zjistili, že rodiče nejčastěji neměli hlídání pro své děti, s dětmi se nemohli učit a vypracovávat mnohdy nesmyslné úkoly, jež dostávali. Mnozí měli také dojem, že žáci byli přetěžováni – u učiva mnohdy strávili 9 a více hodin. Z interview také vyplývá, že rodiče mají dojem, že učitelé málo vysvětlují dětem novou látku; rodiče mnohé věci neznají, nebo neumí vysvětlit. Ve výsledku žák novou látku neovládá. Dalším pro rodiče velkým problémem byla skutečnost, že učitelé očekávali, že každá rodina má doma počítač a tiskárnu. Někteří učitele, nejčastěji starší generace, neumí pracovat s počítačem, což respondenti považují též za docela závažný problém. Rodiče i učitelé se shodli na faktu, že žákům chybí kontakt s vrstevníky a učitelem.

Respondenti uvedli, jak by se výše zmíněné nedostatky daly odstranit:

- Možnost online hodin nebo možnost spojit se s učitelem – dovysvětlení látky
- Omladit kolektiv učitelů
- Více času ze strany učitele na vysvětlení látky
- Dát si s domácí výukou více práce
- Chtít od žáka krátké vyjádření k tématu
- Nechat dítě jít do školy
- Dostat od učitelů dostatečné vysvětlení

V poslední otázce jsme zjišťovali, zda by rodiče zůstali u distanční výuky, nebo by se raději vrátili ke klasické výuce. Závěry nás nepřekvapily – 80 % respondentů chtějí, aby se jejich děti vrátily ke klasické výuce, 10 % by souhlasilo s výukou klasickou a distanční výukou napůl. Zbýlých 10 % by volilo distanční vzdělávání.

6 Interview s žáky

Pro účely této bakalářské práce bylo náhodně osloveno 10 žáků, kteří studují na základní škole. Na otázky odpovídali pomocí internetu a trvali průměrně 15 minut. 90 % z dotazovaných dětí uvedlo, že žije v domácnosti s oběma rodiči. Pouze 1 z 10 žije s jedním rodičem. 40 % dětí mělo po celou dobu nouzového stavu doma alespoň jednoho z rodičů. Zbýlým 60 % odcházeli oba rodiče do práce, přičemž děti byly doma samy, nebo je hlídali prarodiče či jiní rodinní příslušníci. 50 % dotazovaných má doma minimálně jednoho sourozence.

1. **Zahrajte si na učitele a ohodnoťte domácí vzdělávání v době nouzového stavu. Jakou byste dali známku?**
2. **Zdůvodněte své tvrzení.**
3. **Napište mi, co se vám na vzdělávání doma líbí a co naopak nelíbí.**
4. **Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

6.1 Žák Martin

Martin chodí do 7. třídy a společně sdílí domácnost se dvěma sestrami, jež také navštěvují základní školu. Proto bylo velice obtížné skloubit práci na počítači všech tří sourozenců. Oba rodiče s nimi zůstávali doma.

1. **Zahrajte si na učitele a ohodnot'te domácí vzdělávání v době nouzového stavu. Jakou byste dali známku?**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. **Zdůvodněte své tvrzení.**

„V podstatě se takto nedá učit, ale zase si může člověk udělat úkoly kdy mu zbyde čas.“

3. **Napište mi, co se vám na vzdělávání doma líbí a naopak nelíbí.**

Martinovi se líbí, že může psát úkoly kdy chce. Také hodnotí jako plus, že může spát, jak dlouho chce. Nelíbí se mu, že nevidí své kamarády.

4. **Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

Na jednu stranu tato forma výuky Martinovi vyhovuje, na druhou nikoli. Na chvíli se mu to líbilo, ovšem rád by se vrátil do školních lavic.

6.2 Žákyně Kristýna

Kristýna je žákyní 8. třídy základní školy. V rodině je jedináčkem, a tak byla veškerá pozornost věnován jenom jí. Matka v době nouzového stavu přišla o práci, otec chodil do práce na plný úvazek.

1. **Zahrajte si na učitele a ohodnot'te domácí vzdělávání v době nouzového stavu. Jakou byste dali známku?**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

„Není to nejhorší, ale ani nejlepší. Dle mého je lepší se učit doma. Doma na to mám více klidu a času.“

3. Napište mi, co se vám na vzdělávání doma líbí a naopak nelíbí.

Kristýně se líbí trávit svůj čas podle svého. Je toho názoru, že jí rodiče lépe vysvětlí novou látku.

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

Kristýna preferuje výuku doma, ve škole je spousta rušivých elementů, jež jí brání v plném soustředění na výuku. Dle jejích slov je to doma více v klidu.

6.3 Žák Alexandr

Alexandr tento školní rok ukončuje 9. ročník základní školy. Jeho myšlenky se nesou v duchu příprav na vysněnou střední školu. Situace, jež nastala mu poněkud změnila plány. Jelikož oba rodiče pracovali jako dopsud, učil se Alexandr sám.

1. Zahrajte si na učitele a ohodnot'te domácí vzdělávání v době nouzového stavu. Jakou byste dali známku?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

Alexandroví domácí výuka vůbec nevyhovovala. Neměl dostatečné vysvětlení nové látky od paní učitelky.

3. Napište mi, co se vám na vzdělávání doma líbí a naopak nelíbí.

„Nelíbí se mi učení se s rodiči, něco už si nepamatují.“

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

„Chci se zase vrátit do školy. Chybí mi to prostředí, spolužáci a paní učitelka.“

6.4 Žák Tomáš

Tomáš je žákem 4. třídy základní školy. Bydlí společně s rodiči a bratrem, který ještě nechodí do školy. Doma s nimi zůstávala matka, která byla toho času na mateřské dovolené.

1. **Zahrajte si na učitele a ohodnoťte domácí vzdělávání v době nouzového stavu. Jakou byste dali známku?**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. **Zdůvodněte své tvrzení.**

Tomáše výuka doma docela bavila, ale jako lepší vnímá učení ve škole.

3. **Napište mi, co se vám na vzdělávání doma líbí a naopak nelíbí.**

„Líbí se mi, že je se mnou doma maminka a učíme se. Jedině co mi vadí je, že nevidím své kamarády.

4. **Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

Tomáš se chce vrátit zpátky do školy. Má tam své kamarády a paní učitelku, která vše dobře vysvětluje.

6.5 Žákyně Adéla

Adéla je žákyní 9. ročníku základní školy. Její životní náplní je sport, jemuž se věnuje profesionálně. Adéla je velice samostatná, proto se učila víceméně sama. Oba rodiče pracovali na plný úvazek.

1. **Zahrajte si na učitele a ohodnoťte domácí vzdělávání v době nouzového stavu. Jakou byste dali známku?**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. **Zdůvodněte své tvrzení.**

„Pro mě, jako sportovce je tento způsob vyučování velkou výhodou, protože nemáme každý předmět jako online hodinu, na vypracování úkolů dostáváme vždy víc času a já tím stíhám víc tréninků, ale zase se bojím, že až nastoupím v září do školy, tak budu mít nedostatky v učivu, protože co nám učitelé zadávají, není všechno, co bychom stihli ve škole a v září se pak pojede podle tematických plánů a většina z nás nebude nic umět. Na naší škole i dost komunikace hlavně ze strany učitelů vázne.“

3. Napište mi, co se vám na vzdělávání doma líbí a naopak nelíbí.

Jak již uvedla Adéla výše, jako plus bere více času na zpracování úkolů. Nicméně negativa vidí v nedostatečné přípravě na budoucí učivo.

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

„I když jsem vždy na školu nadávala, tak bych raději z dlouhodobého hlediska zůstala u školní výuky. Všichni se více naučíme ve škole a lépe nás to připraví na budoucí zkoušky než občasné online hodiny, které nejsou ani ze všech předmětů.“

6.6 Žák Adam

Adam chodí do 6. třídy základní školy. Společně s ním sdílí domácnost ještě 2 sourozenci. Rodiče během nouzového stavu chodili do práce, proto se o ně starala babička. Opět vyvstal problém s jedním počítačem v rodině, a tudíž velký chaos ve střídání a plnění úkolů tří dětí školou povinných.

1. Zahrajte si na učitele a ohodnoťte domácí vzdělávání v době nouzového stavu. Jakou byste dali známku?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

Adam neshledává situaci jako šťastnou. Nelíbí se mu vysvětlování nového učiva přes počítač.

3. Napište mi, co se vám na vzdělávání doma líbí a naopak nelíbí.

„Líbí se mi, že můžu být doma, ale nelíbí se mi, že se musíme dělit o jeden počítač. Nestíhám tak pořádně své úkoly.“

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

„Rád bych se vrátil zpátky do školy. Chybí mi výklad od učitelů a taky kamarádi.“

6.7 Žákyně Nikola

Nikola tento školní rok dokončuje 9. ročník základní školy. Je žákyní velice cílevědomou a snaživou. Domácí vzdělávání prožívala společně se svou mladší sestrou, jež navštěvuje 7. ročník téže školy. Rodiče byli oba v pracovním procesu, a proto se učení věnovaly samy.

1. Zahrajte si na učitele a ohodnoťte domácí vzdělávání v době nouzového stavu. Jakou byste dali známku?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

Nikola je toho názoru, že je to o přístupu každého učitele. Pokud je ovšem forma domácího vzdělávání na škole jednotná a každý učitel přizpůsobil výuku tomuto stavu stejně, pak je to o mnoho lepší.

3. Napište mi, co se vám na vzdělávání doma líbí a naopak nelíbí.

„Líbí se mi, že můžu trávit více času studiem předmětů, které mě zajímají. Naopak mi vadí, že někteří učitele pošlou zadání domácích úkolů a příliš je nezajímá, zda jsem úkol vypracovala.“

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

„Ráda bych v domácím vzdělávání pokračovala, vyhovuje mi, že si čas rozvrhnu podle svého, navíc nejsem tolik ve stresu, což je vážně super.“

6.8 Žák Vojtěch

Vojtěch společně se sestrou, dvojčetem, navštěvují 6. ročník základní školy. Čas doma trávili s oběma rodiči, jež nemohli chodit do práce.

- 1. Zahrajte si na učitele a ohodnoťte domácí vzdělávání v době nouzového stavu. Jakou byste dali známku?**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

- 2. Zdůvodněte své tvrzení.**

Vojtovi i sestře forma vzdělávání doma vyhovuje.

- 3. Napište mi, co se vám na vzdělávání doma líbí a naopak nelíbí.**

„Vyhovuje mi, že nemusím ráno vstávat brzy. S rodiči a sestrou pracujeme každý den od 9 hod do 12 hod. Odpoledne si oba jdeme ještě alespoň hodinu číst knihu. Všechny zadané úkoly stihneme vypracovat a poslat paní učitelce. Jediné, co mi vadí je, že nevidím spolužáky.“

- 4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?**

Oba by se rádi vrátili do školy, ovšem uvítali by, kdyby výuka začínala od 9 h.

6.9 Žákyně Antonie

Antonie je žákyní 8. ročníku základní školy. Po většinu času musela zůstat doma sama, jelikož matka docházela do zaměstnání. Žije s matkou samy, tudíž i učení zvládala převážně sama.

- 1. Zahrajte si na učitele a ohodnoťte domácí vzdělávání v době nouzového stavu. Jakou byste dali známku?**

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

Vzdělávání doma Antonii bavilo, ovšem přemíra úkolů už ne.

3. Napište mi, co se vám na vzdělávání doma líbí a naopak nelíbí.

„Vyhovuje mi, že si můžu dělat co chci, kdy chci. Ovšem trávit čas nad někdy nesmyslnými úkoly mě nebavilo.“

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

„Raději bych se vrátila do školy. Učení je tam sice taky dost, ale je to uspořádané a ne zmatené.“

6.10 Žák Filip

Filip dochází do 4. třídy základní školy. Vzhledem k tomu, že navštěvuje 1. stupeň vnímal tuto situaci vcelku dobře, spíše formou zábavy. Doma s ním zůstávala babička, jež se s ním poctivě učila.

1. Zahrajte si na učitele a ohodnoťte domácí vzdělávání v době nouzového stavu. Jakou byste dali známku?

1 - 2 - 3 - 4 - 5

2. Zdůvodněte své tvrzení.

„Doma se mi to líbí, do školy bych vůbec nepotřeboval. Vlastně ano, chybí mi kamarádi a paní učitelka.“

3. Napište mi, co se vám na vzdělávání doma líbí a naopak nelíbí.

Filip je rád doma s babičkou, která se věnuje jenom jemu, a tak má dostatečné vysvětlení nové látky. Také je velice šťastný, že si může často hrát.

4. Pokračovali byste ve formě domácího vzdělávání, nebo byste raději zůstali u školní výuky. Proč?

„Domácí výuka je super, do školy už nechci. S kamarády se můžu vidět venku.“

7 Zhodnocení interview s žáky

Po zhodnocení rozhovoru byly vyvozeny tyto závěry.

- 20 % žáků hodnotilo výuku v nouzovém stavu výborně, tedy známkou 1
- 20 % hodnotilo známkou 2, tedy chvalitebně
- 40 % respondentů hodnotilo dobře
- 20 % hodnotí nedostatečně

Někteří žáci uvedli, že distanční výuka jim vyhovuje více – mají více klidu, kteří pro své vzdělávání potřebují, mohou se vzdělávat tehdy, když se jim chce, mají více volného času, mohou déle spát. Většina však vyhovuje více klasické vzdělávání, a to z několika důvodů – chybí sociální kontakt se spolužáky i učiteli, chybí jim přirozené prostředí, rodiče neumí látku vysvětlit, nedostatečná zpětná vazba od učitelů, mnoho úkolů, kterým žáci mnohdy nerozumí. Dalším problémem, jenž žáky brzdí v práci, je jeden počítač na dvě a více dětí v rodině. Někteří žáci se bojí nástupu do školy, nejsou si jisti, že novou látku ve všech předmětech správně pochopili. 30 % žáků by souhlasilo s distanční výukou, 70 % by se rádo vrátilo ke klasické výuce.

8 Závěr

Bakalářská práce s názvem *Nové přístupy k výuce na ZŠ* se v teoretické části zabývala základní terminologií v oblasti školství, jmenovitě výchovou, výukou, vzděláním a vzděláváním. Popsala také formy vzdělávání, zejména distanční, eLearning a domácí vzdělávání. Vzhledem k nouzovému stavu v České republice byli učitelé i žáci nuceni přistoupit k jiné formě vzdělávání, než byli doposud zvyklí. S touto nenadálou situací se vypořádal každý po svém. Na základě toho vznikly strukturované rozhovory, jež se jevily jako nejvhodnější varianta pro zkoumání způsobu realizace výuky vybraného vzorku respondentů. Do rozhovoru se zapojilo deset náhodně vybraných učitelů, kteří popsali vzdělávání svých žáků během nastalé situace v ČR. Více jak polovina dotázaných hodnotila situaci jako dobrou, nicméně ani jeden z učitelů neshledával situaci jako výbornou. Komunikace probíhala z 50 % přes e-mail. Ostatní respondenti volili jiné nástroje ke komunikaci. Všichni se shodli na tom, že není nad přímý kontakt s žáky, tudíž by se rádi vrátili zpět ke klasické výuce.

Dalšími, kdo přispěl do této bakalářské práce, byli rodiče. Vybraný vzorek respondentů čítal 10 rodičů. Rodiče se z 80 % shodli na tom, že chtějí své děti vrátit zpět do školy. Častým problémem v domácí výuce byly technologie a nesmyslnost zadaných úkolů. Někteří se přiznali k tomu, že výuku sami nezvládají a raději ji přenechají zkušenějším.

Posledními přispěvateli byli sami žáci. Postavili se k tomu s vervou a zodpovědností. Jak se dalo předpokládat, důležitým bodem v jejich hodnocení byl fakt, že si mohou dělat úkoly, kdy chtějí. Neméně důležité pro ně bylo, že nemusí vstávat brzy do školy. Ovšem více jak polovina se shodla na tom, že chtějí zpět do školy, kde jim bude látka dostatečně vysvětlena a kde uvidí své kamarády.

Domnívám se, že po nástupu do následujícího školního roku bude leccos jinak. Situace po prázdninách bude nanejvýš zvláštní. Bude potřeba sjednotit vše, co se událo a dát tomu smysluplný řád. Sama bych začala jiným přístupem ke vzdělávání. Samozřejmost vidím v zařazení internetových vzdělávacích zdrojů do výuky v mnohem větší míře, než je doposud. Žijeme v době elektronické, proto je třeba tomu přizpůsobit i vzdělávání. Ovšem zde stále vyvstává problém s nedostatkem technologií v podobě počítačů, notebooků či tabletů. Rodiče nemůžeme tlačit ke koupi výše zmíněné elektroniky, proto vidím řešení

v tom, aby se počet ve školách rapidně zvýšil. Určitě není od věci zakoupit licence na komunikační či výše zmíněné vzdělávací zdroje. Troufám si tvrdit, že tento způsob výuky bude pro žáky atraktivnější. Klady shledávám také v zavedení videokonferencí do běžného chodu třídy, např. na třídnických hodinách. Žáci se naučí komunikaci a trpělivosti, což vůbec nejsou špatné vyhlídky do budoucna.

Tato situace nám jistě všem přinesla nové poznatky, zkušenosti, ale také nedostatky, jež je třeba brát v úvahu. Rozhodně odcházíme s něčím novým, neprozkoumaným a dozajista z této situace neodcházíme se sklopenou hlavou. Mnohé nám vzala, ale také mnohé dala. Věřím, že už se s touto situací nesetkáme, ovšem pokud přece jen ano, budeme na ni lépe připraveni.

9 Seznam použitých informačních zdrojů

Knížní prameny:

ČERNÝ, Michal, Dagmar CHYTKOVÁ, Pavlína MAZÁČOVÁ a Gabriela ŠIMKOVÁ. *Distanční vzdělávání pro učitele*. Brno: Flow, 2015. ISBN 978-80-905480-7-7.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4590-9.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4100-0.

ZOUNEK, Jiří a Petr SUDICKÝ. *E-learning: učení (se) s online technologiemi*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-903-6.

Internetové zdroje:

ČERNOCHOVÁ, Irena. *Individuální vzdělávání pohledem rodičů: motivace, realizace, podpora*. 2016. Diplomové práce. Masarykova univerzita Brno, Katedra speciální pedagogiky. Vedoucí práce Lenka Slepíčková.

Distanční vzdělávání se zaměřením na eLearning (eGON), Institut pro veřejnou správu Praha, 2016 [online]. [cit. 2020-07-19]. Dostupné z: https://www.institutpraha.cz/obj/obsah_fck/egon/pdf_programy/distanzni_vzdelavani.pdf

Informace a doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k individuálnímu vzdělávání žáků v základní škole, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha, 2016 [online]. [cit. 2020-07-19]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/46873/>

NOVOTNÁ, Lucie. *Přispívá domácí škola ke zvyšování kvality vzdělávání?* [online]. [cit. 2020-07-19]. Dostupné z: <http://www.comenius.upol.cz/documents/kvalita%20ds.htm>

Srovnávací analýza: domácí (individuální) vzdělávání, Národní ústav pro vzdělávání, Praha, 2012 [online]. [cit. 2020-07-19]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/93>

Vzdělávání na dálku v základních a středních školách, Tematická zpráva, Praha: Česká školní inspekce, 2020 [online]. [cit. 2020-07-19]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%c3%a9%20zpr%c3%a1vy/Vzdelavani-na-dalku-v-ZS-a-SS-Tematicka-zprava.pdf

Vzdělávání #NaDálku, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha, 2020 [online]. [cit. 2020-07-19]. Dostupné z: <https://nadalku.msmt.cz/cs/>

ZLÁMALOVÁ, Helena. *Distanční vzdělávání a eLearning: učební text pro distanční studium*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2006 [online]. [cit. 2020-07-19]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1441/podzim2016/UOPK_1005/um/44123581/Distančni_vzdelavani.pdf?lang=en;so=pd